

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

Doctorand:

Andreea-Corina BATORI

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA

TÂRGU MUREȘ

2024

**UNIVERSITATEA DE MEDICINĂ, FARMACIE, ȘTIINȚE ȘI
TEHNOLOGIE „GEORGE EMIL PALADE” DIN TÂRGU MUREȘ**

**ȘCOALA DOCTORALĂ DE LITERE, ȘTIINȚE UMANISTE ȘI APLICATE
DOMENIUL : FILOLOGIE**

**REPREZENTĂRI ALE CORPORALITĂȚII
ÎN PROZA FEMININĂ DE DUPĂ 1990**

REZUMAT

Doctorand:

Andreea-Corina BATORI

Conducător științific:

Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA

TÂRGU MUREȘ

2024

CUPRINS

INTRODUCERE.....	9
CAPITOLUL I. LITERATURA FEMININĂ LA GRANIȚA DINTRE DOUĂ LUMI	19
1.1. EVOLUȚII ALE FEMEII SCRITOARE ÎN SPAȚIUL LITERAR ROMÂNESC.....	19
1.2. EXPERIENȚA FEMININĂ ÎN COMUNISM	26
1.3. PROZA FEMININĂ ÎN SPAȚIUL LITERAR ROMÂNESC DUPĂ 1990	31
1.3.1. GABRIELA ADAMEȘTEANU – ... <i>LIBERTATEA SE ÎNVAȚĂ GREU</i>	33
1.3.2. MAGDA CÂRNESCI – <i>ARTISTUL NU E NICI BĂRBAT, NICI FEMEIE</i>	36
1.3.3. ANAMARIA BELIGAN – <i>GĂSESC ÎN SCRIS UN SPAȚIU UNDE SE MAI PETREC ÎNCĂ MIRACOLE</i>	38
1.3.4. AGLAJA VETERANYI – <i>POT SĂ VĂD LUCRURILE CU INIMA, CU OCHII</i>	39
1.3.5. ALINA NELEGA – <i>AMINTIREA COMUNISMULUI REVINE, COȘMARESC SAU ASOCIATIV, APROAPE REFLEX</i>	41
1.3.6. SIMONA POPESCU – <i>TRECUTUL CARE E PREZENT PENTRU MINE</i>	43
1.3.7. SIMONA SORA – <i>EXISTĂ ZECI DE FIGURI FEMININ-MASCULINE ÎN FIECARE DINTRE NOI</i>	45
1.4. AUTOBIOGRAFIE, FICȚIUNE, AUTOFICȚIUNE	47
CAPITOLUL II. LITERATURĂ, CORPORALITATE, INTIMITATE	53
2.1. CORPUL POSTMODERNITĂȚII	53
2.1.1. REPREZENTĂRI CORPORALE	57
2.2. <i>LE CORPS OBJET</i>	65
2.2.1. ÎN VOIA SORȚII	66
2.2.2. CORPUL PRADĂ	69
2.3. INTIMITATEA CA MODALITATE DE ASUMARE A CORPORALITĂȚII	73
2.4. CONFESIUNEA TRUPULUI: RECOLUL ÎN INTERIORITATE	76
2.4.1. ASUMAREA FEMINITĂȚII: <i>FEM</i> , MAGDA CÂRNECI	77
2.4.2. DRAGOSTEA LA SENECTUTE: <i>WINDERMERE: DRAGOSTE LA A DOUA VEDERE</i> , ANAMARIA BELIGAN	83
2.4.3. INTERIORIZAREA TRECUTULUI: <i>SCRISORI CĂTRE MONALISA</i> , ANAMARIA BELIGAN	88

2.4.4. CAIETUL DE SUB SALTEA: <i>PROVIZORAT</i> , GABRIELA ADAMEȘTEANU ...	91
CAPITOLUL III. CORPUL – SEDIUL MEMORIEI: UMBRELE TRECUTULUI ÎN PROZA FEMININĂ POSTDECEMBRISTĂ	97
3.1. O EPOCĂ A DEGRADĂRII	98
3.1.1. TRUPUL PROVIZORIU	98
3.1.2. O NATURĂ SEXUALĂ CONDAMNABILĂ	103
3.2. SENSURILE COMPLEZENȚEI	108
3.2.1. CORPUL <i>DELICT</i>	110
3.2.2. CORPUL <i>MUSAFIR</i>	115
3.3. PENDULARE ÎNTRE PREZENT ȘI TRECUT	120
3.3.1. REGRESIA TEMPORALĂ	121
3.3.2. BLOCAJUL AMINTIRILOR: AMNEZIA	125
CAPITOLUL IV. STĂRILE TRUPULUI	133
4.1. TEAMA ÎN FAȚA AMENINȚĂRII MORȚII	133
4.1.1. ALUNECAREA	133
4.1.2. ANGOASA	141
4.2. FOAMEA	146
4.2.1. METAFORA ALIMENTARĂ	146
4.3. ALIENAREA	147
4.3.1. <i>ȚARA MEA O CUNOSC DUPĂ MIROS</i>	148
4.3.2. <i>UN GEAMANTAN MARE CÂT O ȚARĂ</i>	152
4.3.3. <i>PRIN CEAȚĂ ȘI PRIN ÎNTUNERIC</i>	156
4.4. NEVOIA REFUGIERII	163
4.4.1. <i>VĂGĂUNILE</i>	164
4.4.2. MAIA ȘI TERAPIA PRIN SCRIS	170
4.4.3. POVEȘTILE	173
CAPITOLUL V. METAMORFOZA IDENTITĂȚII CORPORALE ÎN PROZA FEMININĂ DE DUPĂ 1990	177
5.1. DINSPRE SPAȚIUL COPILĂRIEI SPRE LUMEA CONTRADICTORIE A ADOLESCENȚEI	177

5.1.1. ODATĂ CU <i>PRIMA TREZIRE</i>	178
5.1.2. TRAUMA COPILULUI-ADULT	183
5.2. REGĂSIREA SAU RECONSTRUIREA SINELUI PRIN CORPORALITATE	187
5.2.1. ÎN CĂUTAREA IDENTITĂȚII	188
5.2.2. MAI MULTE TIPURI DE CORPURI	195
5.3. MATERNITATEA: REVIRIMENT SAU FATALITATE?	199
5.3.1. ÎN DRUMUL CĂTRE NAȘTERE	199
5.3.2. <i>OMULEȚUL</i>	202
5.3.3. TRAUMA CORPORALITĂȚII: AVORTUL	204
CONCLUZII	209
BIBLIOGRAFIE	215

Propunând modalități diverse de reprezentare a corporalității, proza feminină de după 1990 reprezintă un sol fertil în vederea descoperirii rețelei de semnificații cu care acest concept de *corporalitate* a fost înzestrat de către prozatoarele postdecembriste. Prin urmare, obiectivul principal al tezei intitulată *Reprezentări ale corporalității în proza feminină de după 1990* este de a surprinde diversele moduri și forme de reprezentare a corporalității, perioada postcomunistă a aducând transformări importante în felul în care corpul, în special cel feminin, a fost explorat și creionat în literatură. Pornind de la complexitatea relaționării dintre corp, identitate și societate, printr-o serie de romane reprezentative, cercetarea evidențiază autenticitatea și complexitatea noilor reprezentări corporale, influențate în mod indubitabil de perioada de dinaintea căderii comunismului, când controlul politic distrugea intimitatea individuală, iar presiunea socială îi dicta corpului forme specifice de manifestare. În acest sens, intenționăm să oferim o perspectivă nouă asupra corporalității, situată la intersecția dintre trecutul comunist și prezentul postdecembrist, și să explorăm modalitățile prin care corpul intim își face glasul auzit într-o perioadă istorică și socială tumultuoasă.

Din punct de vedere metodologic, hermeneutica ne-a permis lucrul cu textul spre descoperirea valențelor pe care le îmbracă corporalitatea, a semnificațiilor acesteia, a modului în care este ilustrată și reprezentată. Astfel, am selectat o serie de romane reprezentative ale perioadei postdecembriste, pe care le-am analizat și interpretat în detaliu pe care le-am analizat și interpretat în detaliu, concentrându-ne pe modalitățile de reprezentare și valorificare a corpului, adesea prins în plasele unui timp și spațiu decrepit – romanele *Întâlnirea*, *Provizorat*, *Fontana di Trevi*, semnate de Gabriela Adameșteanu, *Scrisori către Monalisa*, *Windermere: Dragoste la a doua vedere*, de Anamaria Beligan, romanul *FEM* al Magdei Cârneci, *ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat*, de Alina Nelega, *Exuvii*, de Simona Popescu, *Complezență: Înălțarea la Ortopedie: Musafir pe viață: roman*, microromanele Simonei Sora, respectiv *De ce fierbe copilul în mămăligă* și *Raftul cu ultimele suflări*, romanele regretatei Aglaja Veteranyi. În operele selectate, am analizat câteva aspecte esențiale care susțin încadrarea acestora în categoria scriiturilor corporale, cum ar fi explorarea identității și surprinderea transformărilor identității corporale, reprezentarea autentică și fără rețineri a corpului feminin, abordarea temelor „tabu” pornind de la experiențe exclusiv feminine, precum și explorarea diverselor experiențe corporale ale personajelor prin descrierea detaliată a senzațiilor și printr-un trăirism accentuat. De asemenea, am urmărit criticismul și satira socială, deoarece literatura feminină de după 1989 folosește frecvent reprezentările corporale

pentru a critica stereotipurile de gen, standardele impuse femeilor, presiunile sociale și normele constrângătoare răsfrânte asupra individului pentru care libertatea și-a pierdut adevăratele semnificații.

Pornind de la trăsăturile distincte ale literaturii feminine și de la locul femeii în societatea comunistă românească, ne-am propus să identificăm caracteristicile corpului postmodern și formele în care acesta este reprezentat. În acest scop, am explorat legătura complexă dintre literatură, corporalitate și intimitate, concentrându-ne în special pe procesul de (re)construcție și (re)descoperire a identității. Am analizat conexiunea profundă dintre corp și trup, am urmărit trăirile trupului (interior) reflectate asupra corpului (fizic) și am investigat drumul individului către prizonieratul propriului corp. Am studiat în profunzime și conceptul de al doilea sex, precum și sentimentul alterității. În acest context, ne-am concentrat și asupra altor aspecte, cum ar fi teoria trupului sufletesc, conceptul de intimitate, valorificarea trupului ca sediu al memoriei și metamorfozele identității corporale. Am explorat, de asemenea, viziunea exuvică, care aduce în prim-plan ideea existenței mai multor corpuri în interiorul unui corp aparent unic, toate acestea ca manifestări ale condiției feminine din perioada postdecembristă. Pentru prezentarea acestor aspecte, am fost îndrumați în cercetarea noastră de nume importante precum Simone de Beauvoir, Mihaela Miroiu, Elena Zaharia-Filipaș, Sanda Cordoș, Simona Sora. Am valorificat aspectele teoretice în studiul propriu-zis al romanelor selectate. Demersul hermeneutic a fost completat de aplecarea către filosofia lui Martin Heidegger și a teoriilor lui David le Breton, Max Blecher și Bachelard, respectiv către psihanaliza jungiană și freudiană, experiențele corporale fiind astfel explorate nuanțat și plurivalent.

Noutatea tezei rezidă în valorificarea corporalității ca punct central al literaturii feminine postdecembriste, o literatură mărturie, în care lumea ficțională se împletește cu cea reală, iar identitatea individului este subminată de trauma provocată de o ideologie monolitică, reflectată în mod apoteotic în textele scriitoarelor care reinterpretează subiectiv adevărul. Teza noastră explorează această lume reală, dominată de ideologia comunistă și aflată la interferența spectrală cu cea ficțională, corpul devenind un depozitar atât al trăirilor individuale, cât și al celor colective. În acest context, am analizat corpul din două perspective distincte: am investigat stările trupului interior, dar am urmărit și modul în care aceste stări se răsfrâng asupra trupului exterior. Cu alte cuvinte, am urmărit cum cele două corpuri, cel fizic și cel interior, sufletesc, comunică și dau naștere unor profunde și autentice semnificații.

Cercetarea, fundamentată în principal pe hermeneutica textului, a evidențiat existența unor diverse tipuri de corpuri, fiecare dintre acestea fiind reprezentativ pentru societatea postdecembristă, profund marcată de trecut. Am extins analiza asupra metamorfozelor identității corporale, explorând corpul ca mijloc de (re)descoperire sau (re)construire a sinelui în contextul strânsei relații dintre corp și identitate, subliniind dependența individului de propriul corp. Am investigat viziunea exuvică și pluralitatea ființării, iar ulterior am prezentat corpul ca mijloc de cunoaștere a sinelui și a lumii. În plus, am explorat latura corporală a scrisului, introspecția și memoria corporală, precum și modalitățile de verbalizare ale corpului, aducând o plusvaloare cercetării. Menționez că teza noastră nu pretinde a fi un demers exhaustiv, aspectele abordate putând fi îmbogățite cu noi și noi semnificații..

Înainte de a ne îndrepta atenția către reprezentările corporalității valorificate prin studiul bibliografiei tezei, am considerat esențială crearea un cadru preliminar care să ne ajute să înțelegem universul tematic al romanelor postdecembriste în care corporalitatea joacă un rol central. Astfel, primul capitol, intitulat *Literatura feminină la granița dintre două lumi*, explorează parcursul complicat al femeii-scriitor în literatura română, pornind de la anumite constante stabilite de figuri importante ale epocii interbelice, cum ar fi E. Lovinescu și G. Călinescu, care au plasat literatura feminină pe o poziție inferioară. În cercetarea noastră, nu ne-am limitat doar la peisajul literar, ci am extins analiza asupra statutului femeii în societatea românească, influențată de legile și mentalitățile patriarhatului. Astfel, am prezentat câteva aspecte relevante referitoare la *experiența feminină în comunism*, raportându-ne în special la autocenzură, și am reflectat asupra obligațiilor femeilor din societatea comunistă și a experiențelor *exclusiv* femeiești, întrucât acestea devin teme în romanele postdecembriste, prozatoarele deplângându-și feminitatea asuprită prin intermediul cuvântului.

Odată remarcate limitările impuse scriitoarelor în perioada regimului comunist, în subcapitolul următor, *Proza feminină în spațiul literar românesc după 1990*, se observă o schimbare de perspectivă în operele literare, anul 1989 fiind un moment crucial în evoluția literaturii române. Odată eliberați de dominația ideologică a comunismului, scriitorii postdecembriști devin recuperatori ai trecutului. Literatura revendicativă devine arma celor care nu au putut da glas pornirilor creatoare, iar dovada ieșirii scriiturii din captivitate va fi reprezentată de o dezinhibare în plan tematic, stilistic, lexical, romanele conținând *in nuce* toate temele și obsesiile deceniilor anterioare pe care le-am analizat și nuanțat în conținutul tezei.

Vom face ulterior cunoștință cu prozatoarele ale căror romane constituie obiectul cercetării noastre – Gabriela Adameșteanu, Magda Cârneci, Anamaria Beligan, Aglaja Veteranyi, Alina Nelega, Simona Popescu și Simona Sora. Odată descoperite elementele pregnante ale universului creator, deschiderile și orientările tematice ale acestor personalități reprezentative ale prozei feminine postdecembriste, anticipând totodată importanța pe care corporalitatea o deține în cadrul operelor selectate, ne îndreptăm atenția către *autobiografie*, *ficțiune*, *autoficțiune*. Studiind aplecarea către autobiografic a romanelor postdecembriste, precum și intruziunea ficțiunii în derularea și în povestirea evenimentelor, ajungem la concluzia că elementele autobiografice sunt atent presărate într-o proză de ficțiune, căci în romanele postdecembriste nu este vorba atât de o atenuare a realității, cât de o evidențiere a acesteia, de aducerea ei la lumină după o lungă perioadă de întuneric în care a fost fără voia sa camuflată.

Capitolul al doilea, *Literatură, corporalitate, intimitate*, se axează pe analiza corpului postmodernității. După ce am explorat dimensiunea corporală a scrisului, considerând actul scrierii o aventură a regăsirii trupului, expunem principalele forme de reprezentare corporală din proza feminină postdecembristă. Discutăm, în acest context, despre corpul politic, corpul vulnerabil, corpul controlat, corpul gravid, majoritatea dintre acestea fiind reprezentări ale supunerii ființei în fața politicului. Romanele selectate oferă exemple relevante pentru înțelegerea fiecărei reprezentări corporale. Deoarece corpul este un element esențial în conturarea poziției femeii în lume, în subcapitolul *Le corps objet* sunt evidențiate și interpretate caracteristicile corpului obiect, explorând situațiile în care corpul devine un instrument erotic sau utilitar și consecințele acestei percepții, manifestate în alienarea și înstrăinarea de propriul trup. Astfel, completăm analiza din partea anterioară a tezei cu privire la condiția de a fi femeie într-o societate marcată de sexism, discriminare și stereotipuri.

Odată cu dezideologizarea literaturii, scrierile de după 1989 au început treptat să valorifice două concepte prea puțin explorate în perioada anterioară, dar interconectate, și anume corporalitatea și intimitatea. În acest sens, în cel de-al treilea subcapitol, *Intimitatea ca modalitate de asumare a corporalității*, am analizat două procese esențiale pe care intimitatea este fundamentată: interiorizarea și exteriorizarea. Vom înțelege cele două procese în sensul unei călătorii spre adâncul ființei, spre locul unde aceasta se poate adăposti și se poate regăsi pe sine, pentru ca mai apoi să revină în lume și să dea glas noului eu. Interiorizarea va fi reperată precum

o coborâre înlăuntrul ființei, iar verbalizarea, va reprezenta o cale de eliberare ce își găsește realizarea absolută prin intermediul cuvântului.

Deoarece vorbim despre interioritate, nu putem omite existența trupului interior. Se cuvine astfel să aducem în discuție sintagma de *trup sufletesc*, preluată de la Hortensia Papadat-Bengescu, ale cărei înțelesuri sunt transferate de această dată asupra romanelor postdecembriste. Am trasat o serie de diferențieri între corp și trup, pornind de la teoriile husserliene și heideggeriene, cu scopul principal de a sesiza conexiunea dintre cele două, modul în care experiențele lăuntrice ale trupului se răsfrâng asupra corpului de carne. Aceste aspecte privitoare la intimitate, le-am dezvoltat și valorificat prin intermediul confesiunii, devenită principala cale de exprimare a eului cenzurat din perioada regimului ceaușist. Scrisorile, jurnalele, caietele cu pagini întregi de mărturisiri devin modalități de redescoperire a intimității personale, precum și calea stabilirii unei conexiuni intime cu sinele pierdut. Apelând la personajele romanelor, am surprins călătoria acestora înlăuntrul propriei ființe, nuanțând trăirile trupului grăitor. După îndelungatul proces al asumării feminității, am continuat cu trupul recuperat printr-o dragoste senectă, pentru ca mai apoi să cugetăm asupra confesiunilor sincere a două personaje care îmbrățișează actul scrierii în vederea (re)descoperirii sinelui rătăcit.

Pornind de la ipoteza că literaturii îi revine adesea misiunea de a recupera trecutul marcant, în cel de-al treilea capitol, *Corpul – sediul memoriei: umbrele trecutului în proza feminină postdecembristă*, analizăm corpul ca depozitar al unor amintiri vii, generatoare de emoții, trăiri și stări distincte, care, în ciuda distanței temporale, se dovedesc a fi mai prezente decât și-ar putea protagoniștii închipui. În acest context, în subcapitolul *O epocă a degradării*, surprindem corpul ca monedă socială, ca expresie a singurătății și oprimării individului, respectiv corpul ca sediu al memoriei, și analizăm trupul provizoriu, prins în plasa unei iubiri iluzorii care condamnă trupul femeii unui etern provizorat, pentru ca mai apoi să continuăm șirul discriminărilor prin ilustrarea unei povești de dragoste interzise dintre două femei care au avut ghinionul de a se naște într-o societate guvernată de heteronormativitate.

Ulterior, în subcapitolul *Sensurile complezenței*, reîntâlnim normele și standardele societății comuniste amintite în prima parte a tezei și le surprindem de această dată pornind de la scenariul avorturilor ilegale din România ceaușistă, un scenariu construit de pildă de către Simona Sora pe seama unui *corp delict* ridicat de pe podeaua din baia asistentelor, și continuând cu o altă

țară europeană, în care salvarea pacienților aflați în stop cardio-respirator reprezenta o încălcare a sensurilor complezenței.

Încheiem subcapitolul cu o alternare între prezent și trecut. Incapabile să trăiască pe deplin prezentul, personajele apelează la memorie pentru a reconstitui trecutul. În acest cadru, ne canalizăm atenția asupra regresiei temporale din romanul *Fontana di Trevi*, în care protagonista Letiția cade în mrejele amintirilor, în ciuda eforturilor sale de a se desprinde de viața anterioară. Exilul se dovedește inutil, deoarece, întorcându-se în țară, personajul feminin re trăiește suferințele și dezamăgirile trecutului. Memoria șterge limitele temporale, iar trecerea timpului se estompează în fața prezentului. Ulterior, în ultima parte a capitolului, abordăm amnezia ca scut împotriva aducerii aminte. Ne alăturăm unui personaj masculin în încercările sale de a reconstrui trecutul, descoperind tipologia emigrantului care se confruntă cu o amnezie profundă, legată de o traumă tulburătoare. Nu vom ignora contextul istoric al țării și vom examina evenimentele specifice perioadei dinainte de anii '90, când traversările ilegale ale frontierelor dincolo de granițele comuniste reflectau imaginea unei vieți fără constrângeri.

Cel de-al patrulea capitol, relevă, așa cum sugerează și titlul, stările trupului, întrucât, fie că vorbim de trupul de carne, fie, de cel sufletesc, foamea, spaima morții, alienarea, angoasa se răsfrâng definitiv atât asupra universului exterior al eului, cât mai ales asupra celui interior. Valorificând romanele Aglajei Veteranyi, urmărim modul în care moartea întunecă existența personajului narator și analizăm alunecarea acestuia spre finalul dramatic, imaginat încă din copilărie. Amintim de *ființa întru moarte* din studiile lui Heidegger, considerând că în romanele acestei prozatoare existența nu se desprinde în niciun moment de moarte.

Întreșută cu moartea, angoasa domină universul interior al personajelor care se confruntă cu evenimente imposibil de uitat. Un exemplu semnificativ este cutremurul din 1977, care face ca moartea să devină omniprezentă. Întrucât corporalitatea reprezintă epicentrul cercetării noastre, această parte ilustrează momentele în care personajele conștientizează natura efemeră a corpului și modul în care simțurile trupului percep moartea ca pe o realitate palpabilă. De asemenea, explorăm alienarea, o stare specifică romanelor postdecembriste, cauzată în principal de exil. Ființa exilată trece printr-un proces cathartic de întoarcere în trecut. De pildă, în romanul *De ce fierbe copilul în mămăligă*, dorul de țară se îmbină cu sentimentul de inferioritate al românilor emigranți, în timp ce în *Întâlnirea*, întoarcerea în România a personajului masculin, exilat în perioada regimului ceaușist, se dovedește a fi o dezamăgire profundă. Reîntoarcerea sa în țară

reflectă imaginea degradării individului aflat în captivitate. Urmărim astfel procesul de dezrădăcinare a personajului, aflat pe drumul înstrăinării de propria existență și de propriul trup.

Deoarece intruziunea politicului le-a fisurat universul exterior, personajele sunt încercate de nevoia puternică de a se retrage în lumea interioară. Prin urmare, o altă stare prin care trece trupul este cea a nevoii de a se refugia. Pentru această ascundere, personajele se retrag fie în spații ocrotitoare, ferite de ochii lumii, precum văgăunile din romanul *Exuvii*, fie se refugiază în actul scrierii ca mod de evadare din realitatea incapabilă să mai genereze împlinirea sufletească necesară ființei. Ambele căi de refugiere ascund în subsidiar călătoriile identitare ale eului. Descoperim în subcapitolul *Văgăunile* pătrunderea trupului într-o copleșitoare lume a senzațiilor și încăpățânarea ființei de a păstra *exuviile* devenirilor sale, pentru ca ulterior, în subcapitolul *Maia și terapia prin scris*, să percepem scrisul precum o cale de vindecare a identităților fragmentare. Cuvintele vor da naștere și unor povești creatoare de lumi în subcapitolul următor, personajele imaginate fiind de fapt alter-ego-uri ale protagonistei care își transformă frustrările, furia, revolta, anxietatea în cuvinte, iar cuvintele în lumi. Cert este faptul că personajele din romanele postdecembriste sunt nevoite să își găsească sau își creeze un loc de reclusiune, în care lumea exterioară să se poată retrage, lăsând loc celeilalte lumi, interioare.

Ultimul capitol al tezei, intitulat simbolic *Metamorfoza identității corporale în proza feminină de după 1990*, explorează identitatea corporală supusă unui proces continuu de transformare. Ne-am concentrat asupra unor aspecte esențiale ale acestei evoluții, precum trecerea de la stadiul de copil la cel de adult, cu toate încercările și schimbările pe care această transformare le presupune, reconstruirea sinelui din folii corporale, existența a mai multor tipuri de corp într-o poveste a avatarurilor corporale, respectiv maternitatea receptată precum o nouă etapă existențială.

Valorificând romanul *FEM*, descoperim prima trezire a ființei, imaginată de către Magda Cârneci precum o ieșire din starea de increat și o abandonare a pântecului ocrotitor al mamei, pentru ca mai apoi să însoțim personajul în călătoria transformării sale din copil în adolescent și ulterior în adult, trăind experiențe specifice fiecărei metamorfoze. Am remarcat un aspect important, și anume acela că nu doar ființa se metamorfozează, ci și identitatea sa corporală fluctuează în funcție de fiecare etapă a traseului existențial creionat de către autoare, odată cu această metamorfoză fiind surprinse și meandrele devenirii într-o feminitate.

Analizăm în cadrul aceluiași subcapitol o identitate corporală fisurată de traume, condamnată unei permanente scizuri. Prin trauma copilului-adult din romanele Aglajei Veteranyi,

ne cufundăm în apele tulburi ale unui sine traumatizat. Din pricina continuei alergări cu trupa de circ a mamei dintr-un loc în altul, copila nu cunoaște sentimentul stabilității, primii ani din viață fiindu-i asociați haosului, iar scenele atroce la care este supusă încă de la o vârstă fragedă, confruntarea cu moartea, transformă copilul într-un adult a cărui identitate corporală rămâne condamnată unei permanente scizuri.

Pentru un studiu minuțios al *regăsirii sau reconstruirii sinelui prin corporalitate*, am pornit în cel de-al doilea subcapitol de la absența unității subiectului postmodern pentru a ilustra corporalitatea supusă multiplicității. Întrucât ființei îi este imposibil să se regăsească în singularitate, în unicitate, în condiția de a fi unul, eul urmează calea ființării multiple și își transformă corporalitatea într-un instrument de regăsire, respectiv de reconstruire a sinelui. Valorificând romanul *Exuvii* și romanul *FEM*, întâlnim ființa exuvială, ființa formată din toate învelișurile sale trecute, prezente și viitoare. Într-o lungă poveste a metamorfozelor vârstei și ale mentalităților, descoperim în romanele propuse geneza eului, devenirile feminității constituind de fapt devenirile unor câmpuri corporale.

În ultima parte a capitolului, explorăm maternitatea receptată fie reviriment, fie ca fatalitate. Dacă într-o primă accepțiune, maternitatea este reprezentată precum o cale de (re)descoperire a existenței scăldate în iubire, de conștientizare a propriei corporalități primate cu alți ochi, la polul opus, din cel de-al doilea unghi, maternitatea este echivalentul disperării, sarcina reprezentând un pericol, un obstacol care trebuie înlăturat. Am pornit, analizând secvențe din romanul Simonei Sora, *Hotel Universal*, de la procesul formării fătului, continuând cu procesul nașterii copilului, prilej de a analiza sentimentul de *regressus ad uterum* care cuprinde ființa celui nou-născut. Ulterior, în romanul Magdei Cârneli, *FEM*, am explorat experiența maternității asemenea unui reviriment al femeii, o experiență care o înalță, un tribut adus corporalității înseși. Mai apoi, la polul opus, paginile romanului *Fontana di Trevi* ne vor purta prin experiența traumatizantă a avortului, renunțarea la sarcină fiind singura cale de salvare a protagonistei implicate într-o relație extraconjugală. Această ultimă parte încheie simetric teza, căci constituie un prilej de a ne reaminti de fundalul înspăimântător al unei epoci în care intimitatea ființei umane este spulberată și condiționată politic, aspecte discutate și analizate în incipitul lucrării.

În urma cercetării întreprinse, am ajuns la un adevăr indeniabil în ceea ce privește universul tematic al prozei feminine de după 1990 – corporalitatea constituie un subiect central și complex, un punct de interes major în viziunea prozatoarelor care au explorat corpul în contextul identității,

al puterii și al opresiunii. Întrucât anul 1990 a marcat, așa cum am putut observa, trecerea către diverse schimbări sociale, politice și culturale, multe dintre prozatoarele postceaușiste au abordat corpul pe un teren de luptă politic, exprimându-și nemulțumirile față de normele sociale și culturale care au guvernat și limitat corpul femeii. Scriitoarele au explorat subiecte odinioară cenzurate, precum sexualitatea, maternitatea, discriminările de gen, ilustrând corpul ca obiect al dorinței sau al supunerii sociale. Romanele au adus la lumină corpul folosit ca instrument de control și dominare în cadrul instituțiilor statutului, fie ele sociale sau politice, investigat fiind modul în care corpul a fost supus unei scrutări constante și unei presiuni inegalabile pentru a se conforma unor standarde de frumusețe, de gândire și de acționare. De asemenea, prozatoarele au explorat minuțios aspectele intime, personale ale experienței corporale, urmărind relația dintre corp și suflet, corp și memorie sau corp și identitate culturală. Parcurgând paginile romanelor, am analizat așadar individul, și nu doar femeia, am urmărit *ființa* din lumea comunistă și postcomunistă în vederea studierii detaliate a universului interior al acesteia. În acest context, umbrele trecutului, traumele resimțite asemenea unor coșmaruri s-au dovedit a fi cât se poate de prezente și de vii în memoria celor plecați de mult din România ceaușistă.

Deși ar fi putut fi oricând acuzate de un feminism militant, considerăm că scopul prozatoarelor de a căror operă ne-am ocupat a fost mai degrabă unul îndreptat către o conștiință acută, lucidă a scenariului pe care îl întrupau indivizii, în special femeile, în societatea comunistă pentru care corpul și-a pierdut esența. Prezenta cercetare devine astfel o mărturie a valențelor corporeificante ale prozei feminine postdecembriste.